

op den voorgrond stellende, dat de leiding voortreffelijk is.

Zijn er vele weezen, dan neme men meerdere van dergelijke tehuizen.

2e. Wil men de gezinsverpleging op eenigszins groote schaal toepassen, dan stelle men — behoorlijk gesalarieerd — een beschaafd, ontwikkeld en vakkundig inspecteur of inspectrice aan, om zodoende aan de noodzakelijke voorwaarde te voldoen, de gezinsverpleging behoorlijk tot haar recht te doen komen.

3e. Men vertrouwe zijn weezen ter opvoeding toe aan instellingen, die geheel op gezinsverpleging zijn ingesteld, die over ervaring en goed personeel beschikken en die tevens tehuizen bezitten voor die kinderen, die minder geschikt zijn voor de plaatsing in een gezin.

ZELFBESTUUR

door D. Q. R. MULOCK HOUWER.

Het onderwerp hoort misschien meer in een paedagogisch tijdschrift thuis, maar daar het een punt van behandeling uitmaakte in de op 6 April l.l. gehouden vergadering van de Ned. Bond van Kinderbescherming, is een bespreking in dit tijdschrift toch ook van belang. Ik zal me hoofdzakelijk beperken tot een weerlegging van hetgeen tegen zelfbestuurstoepassing, in de reeds genoemde vergadering werd aangevoerd.

Van fundamenteel belang was ongetwijfeld de vraag van den Heer G. H. Honing: Praten de sprekers niet langs elkaar heen, wat is nu eigenlijk zelfbestuur?

Een algemeene-geaccepteerde-definitie van zelfbestuur bestaat niet, omdat de benaming „zelfbestuur”, scherp genoeg de beteekenis formuleert en dus verdere definieering onnoodig maakt. In haar zuivere beteekenis van „zelf”-bestuur, vindt de zelfbestuursgedachte als opvoedingsrichting — althans in ons land — geen toepassing.

Alle vormen van toepassing zijn slechts „pogingen”, maar juist in dat pogen ligt de karaktervormende kracht. Bij werkelijke doorvoering, gaat die vormende kracht voor het grootste deel verloren en verwordt het tot een wettenstelsel en starre regeeringsvorm als in de George Junior Republic te Freeville bij New York, de Munoz-school op de Philippijnen e.a.

Zelfbestuur zou ik willen definieeren als een opvoedingsrichting, die de noodzaak erkent, dat de opvoeder steeds meer terug

moet treden om tot bredere ontplooiing te komen van de persoonlijkheid van het kind, dóór ontwikkeling van het gemeenschapswezen (in het kind).

Ten nauwste hieraan verwant is de paedagogiek der verantwoordelijkheid en verder het vraagstuk van de massageest in dienst van de enkeling, wat juist voor de gestichtsoepvoeder van het grootste belang is.

Hoe meer een methode van toepassing de normgedachte van zelfbestuur — dus de definitie — nadert, hoe grooter — althans theoretisch — de kwalitatieve waarde der toepassing en ook het succes zal zijn.

De meerdere systemen — dit bracht de Hr. Honing tot zijn vraag — zijn nu allen manieren van toepassing, die kwalitatief verschillen, doch allen onder de rubriek zelfbestuur te rangschikken zijn.

Mijns inziens vallen hier echter buiten systemen als: het monitorstelsel, het keyboy-honour en het presidentensysteem, daar we hier met van boven af opgelegde dwang te maken hebben en er van eenige zeggingskracht door de pupillen, geen sprake is.

De meening van den heer M. van Wijhe Ezn. dat Zelfbestuurstoepassing in strijd zou zijn met de geestelijke groei van het kind, lijkt mij, gezien de definitie, voor weerlegging vatbaar.

Indien het zelfbestuur niet bestaat in het bedenken van regels en voorschriften, doch een levend contact is van opvoeder en groep, dan zal het succes van de toepassing steeds afhankelijk zijn van de mentaliteit van de groep, d.w.z. als het zelfbestuur geen dwang van boven wordt (een tucht en orde beweging), doch binnen een zeker kader van vrijheid werken kan, onder de stimulerende indirecte invloed van de opvoeder, dan zullen er ook geen botsingen met de geestelijke groei van het kind plaats hebben.

Integendeel, gezonde prikkeling van het zelfbewustzijn, van het „eigen kunnen”, het gevoel voor orde en gemeenschap krijgen nu een kans om practisch getraind te worden en vervangen het moraalgeprevel, dat nu plaats moet maken voor de zooveel krachtiger opvoedingsfactor — de daad.

Een ander motief is, dat wij zooveel mogelijk moeten trachten om een parallel te trekken tusschen het kind in het vrije milieu en dat van het gesticht. Kenmerkend voor de vrije jeugd is de jeugdbeweging, al is voor ons het land het woord jeugdvorming beter. De stroomingen die van de jeugd zelf uitgaan en in de praktijk van het gewone leven

niet te onderschatten zijn, moeten ook bij het gestichtskind herkend worden en er moet een uitlaatkans gegeven worden. Temeer daar die stroomingen voor de ontwikkeling van het kind van opbouwende kracht zijn.

Krachtig moet het argument ontkend worden, dat de Hollandsche jongen het zelfbestuur niet accepteert, daar onze jeugd zoo bijzonder tuchteloos is.

Dat oordeel is daarom waardeloos, omdat men de jeugd beticht van een houding waarvan de oorzaak dieper ligt dan bij haar, waar echter verder hier niet op ingegaan kan worden.

R. O. G. Amersfoort, het Jongensobservatiehuis den Haag, het R. O. G. meisjes te Zeist, de Landbouwstichting destijds onder den Hr. Iemhoff en het 1e Tehuis der Mij. Zandbergen te Amersfoort hebben bewezen dat ook de Hollandsche jeugd — en dat was toch zeker niet de beste — er prachtig op reageeren kan.

Al voel ik me tenslotte verplicht te waarschuwen tegen overdreven en vooral „zichtbare” verwachtingen, toch kan er niet genoeg op gewezen worden, welk een groote opvoedende kracht er in de toepassing zit, al moeten we besluiten met de opmerking van Mevrouw Honcoop en de Hr. Faber en v. d. Zijl, dat goed en ontwikkeld personeel een eerste en onmisbare vereischte is.

Bij minder goed personeel kan de mislukking fatale gevolgen hebben, bij goede opvoeders is de mislukking, in het begin, dikwijls de voorwaarde tot succes bij verdere opbouw.

HET NATIONAAL COMITÉ TOT BESTRIJDING VAN DEN HANDEL IN VROUWEN EN KINDEREN IN 1928.

Met vreugde constateerde de Voorzitter bij de opening van de Algemeene Vergadering op Maandag 22 April in Parkzicht te Amsterdam de stijgende belangstelling in het werk van het Comité. Nog nooit was een Jaarvergadering van het Comité zoo druk bezocht geweest.

Aanwezig waren afgevaardigden van al de bij het Comité aangesloten- en van tal van andere vereenigingen op aanverwant gebied werkzaam, terwijl van Overheidswege o.a. tegenwoordig waren Mr. W. L. A. Collard, chef van de afdeeling Staats- en Volkenrecht aan het Dep. van Justitie, de Heer H. J. Versteeg, Directeur van het Rijksbureau betreffende de bestrijding van den Handel in

Vrouwen en Kinderen en Ontuchtige Uitgaven, de Commissaris van dat Bureau, de Heer M. H. E. Nolthenius de Man, de Heer C. E. G. Hogendijk, Chef der Zedenpolitie. Ook Mr. J. Everts, secretaris van den Armenraad. Voorts de Gemeenteraadsleden Mej. N. A. C. Crielars en Mevrouw L. Tilanus. Ook Mevr. C. de Vlugt—Flentrop woonde de vergadering bij.

De openingsrede.

De voorzitter Mr. A. de Graaf opent de vergadering met een rede, waarin hij een overzicht gaf van wat in het buitenland in het afgelopen jaar is geschied. Spr. herinnerde er allereerst aan, dat sedert eenige jaren dit comité samengesmolten is met de Ned. afdeeling van de Int. Federatie tegen de reglementeering der prostitutie en herdacht voorts belangrijke medewerkers, die in het afgelopen jaar overleden zijn, als Alfred de Meuron te Genève op 25 Dec. l.l., een van de groote steunpilaren van beide bewegingen, die door mevrouw Butler haar geestelijke zoon werd genoemd. Begonnen als ingenieur, op welk gebied hij zich zeer onderscheidde (hij legde de eerste tandradbaan in Zwitserland aan), heeft hij midden in zijn loopbaan dit werk neergelegd om zich geheel aan godsdienstig en maatschappelijk werk te gaan wijden. Ook in het werk van de bestrijding van den handel in vrouwen heeft hij zich een naam verworven, die in de geheele wereld bekend was. Vandaar dat hij een der experts was, die de twee groote rapporten van den Volkenbond hebben uitgebracht.

Daarop sprak Mr. de Graaf nog een enkel woord over de grootsche herdenkingsfeesten, gewijd aan de nagedachtenis van Josephine Butler, in Londen en Liverpool in April van het vorig jaar gehouden, om daarna de aandacht te vestigen op een enquête in het afgelopen jaar door een commissie van de Federatie in de heele wereld gehouden naar de wetten en reglementen in zake de bestrijding der prostitutie, waarbij gevraagd werd of de bestrijding van Overheidswege op een wet berustte en zoo ja, of die wet in overeenstemming was met de vrijheid van iederen burger in beschaafde landen door de grondwet verzekerd en of de wijze van Overheidsbemoeiing overeenstemt met de beginselen der Federatie, die zich verzet tegen iedere wet, verordening of gebruik, die de neiging heeft: 1°. om van de prostituées een afzonderlijke categorie van vrouwen te maken; 2°. om haar onder speciale controle van de politie te plaatsen; 3°. om haar aan een gedwongen onder-

bezig in te komen bij de penningmeesteresse Mej. Lefebure, Joh. Verhulststraat 14, of bij den secretaris, den heer G. Velthuysen Jr., Reguliersgracht 114.

De Fédératie is er nog niet, nog komt zij alleen reeds voor 1930 ongeveer f 4000.— te kort. Het groote congres te Warschau dat op het programma staat, zal duur zijn, de meer dan noodzakelijke verhuizing van het internationale bureau uit het oude cavalje: „rue du vieux Collège”, naar het groote nieuwe gebouw, waar vele internationale Vereenigingen met wie zij samenwerkt, als de Wereldfederatie van Chr. Jonge Mannen, enz. enz., gehuisvest zijn, zal geld kosten, het salaris voor een der secretarissen is er niet, enz. enz., maar het is toch een goed begin en vooral: het is *symbolisch geld*, geen penning is ons dien middag toegekomen, die niet uit het hart kwam en alleen uit het hart, zij het via de beurs, er mag dus zegen op worden verwacht.

Nederland nam het van de Zwitserse hoerinnettes over.

A. DE GRAAF.

ZELFBESTUUR IN OPVOEDINGS- GESTICHTEN.

door D. Q. R. MULLOCK HOUWER, Hoofd te Tehuis en adj.-inspecteur Mij. Zandbergen te Amersfoort.

Op de 23 September gehouden vergadering van Directeuren en Directrices van Rijks- en particuliere opvoedingsgestichten werden referaten gehouden over „zelfbestuur in opvoedingsgestichten” en „de waarde van den psychiater in het opvoedingswezen”. Wij drukken beide verhandelingen, met een korte samenvatting van de daarop gevolgde gedachtenwisseling, in het Tijdschrift af. Hier volgt die van den heer Mullock Houwer.

R.E.D.

Stellingen:

1. In het algemeen verstaat men onder zelfbestuur, nog te veel een vorm van gezagoverdracht van de opvoeder op de pupillen.

2. De waarde van de zelfbestuurstoepassing moet gezocht worden in haar belangrijkheid als opvoedingspoging, waarin meer dan in eenige andere, aandacht wordt geschonken aan de behoefte die het kind — in de overgangstijd — heeft, aan een „eigen vormingsperiode”.

3. Onder die „eigen vormingsperiode” moet verstaan worden, dat het kind (puber en adolescent) gelegenheid moet hebben tot zelfwerkzaamheid, daar zedelijke normen en begrippen door inprenting alleen, (straffen, gestichtsregels, moraliseeren enz.) niet verkregen worden. Voor innerlijke acceptieering

is zelfoefening noodig, dit geldt des te meer voor het verwaarloosde en crimineele kind.

4. De opvoedkundige beteekenis van de zelfbestuursgedachte — voor de gestichten — blijkt het duidelijkst uit een vergelijking en de aanwijzing van haar overeenkomst, met de fundamentele waarde van de vrije jeugdbeweging voor de ontwikkeling van het in het vrije milieu levende kind.

5. De aard van het gesticht bepaalt de vorm van de zelfbestuurstoepassing, d.w.z. de uitvoering van de zelfbestuurstoepassing is gebonden aan het soort kinderen (psychisch validen of invaliden) welke het gesticht opneemt en aan de in het gesticht heerschende opvattingen en beginselen. De kwalitatieve waarde van de toepassing is hiervan afhankelijk.

Men staat in ons land en in het bijzonder in de kring van de gestichtsoepvoeders, met weinig vertrouwen tegenover de zelfbestuursgedachte, in welke men, m.i. ten onrechte, slechts een vorm van gezagoverdracht zien wil, van de opvoeder op de pupillen. De oorzaak van deze ongunstige beoordeeling is in hoofdzaak te wijten aan het ontbreken van een gestichtspaedagogiek, waardoor vele waardevolle gegevens verloren gaan, die aanwijzingen hadden kunnen zijn voor betere toepassingen, terwijl tal van reeds eenmaal gemaakte fouten in de toekomst dan hadden kunnen worden vermeden.

De nog wel aanwezig zijnde gegevens, zijn hopeloos versnipperd, van eenig geordend ervarings- of studiemateriaal is geen sprake. Hierdoor wordt de critische beoordeeling der toepassingen belemmerd en is men meestal aangewezen op zeer subjectief gekleurde literatuur of ervaringsmateriaal, waarop zich dan meeningen en uitspraken baseeren, die niet vrij zijn van een zeker vooroordeel of groote eenzijdigheid.

De zelfbestuurstoepassingen zijn terug te brengen tot 3 hoofdgroepen:

1. Zelfbestuur als vraagstuk van werkwijze of organisatievorm. (o.a. de toepassingen van George en Osborne.)

2. Zelfbestuur als individueel en sociaal paedagogische opvoedingsrichting. (o.a. de toepassingen van Wehrli en Wichern en Homer Lane.)

3. Toepassingen die zelfbestuur genoemd worden, doch als een mislukte vorm daarvan, moeten worden beschouwd. (o.a. het monitorstelsel en keyboystelsel en eveneens het ook bij ons bekende presidentsstelsel.)

Voor ons is de eerste, maar in het bijzonder de tweede groep van belang. Tot mijn spijt kan ik nu echter, op deze groepsindeclingen niet verder ingaan, hoe belangrijk ze ook zijn.

Uit het voorgaande blijkt voldoende, dat „overdracht van gezag” een te nauwe interpretatie van de zelfbestuursgedachte is, te meer daar iedere toepassing z'n eigen doelstelling heeft.

Het gemeenschappelijke — in de doelstellingen der verschillende zelfbestuurstoepassingen — is *de opvoeding tot verantwoordelijkheid*, met vooropstelling van de eisch: *zelfoefening door de pupil*.

In stelling 2 bracht ik het volgende naar voren: De waarde van de zelfbestuurstoepassing moet gezocht worden in haar belangrijkheid als opvoedingspoging, waarin meer dan in eenig andere, aandacht wordt geschonken aan de behoefte, die het kind — in de overgangleeftijd — aan een „eigen vormingsperiode” heeft. En in stelling 3, die hierbij aansluit zeide ik: Onder die „eigen vormingsperiode” moet verstaan worden, dat het kind (puber en adolescent) gelegenheid moet hebben tot zelfwerkzaamheid, daar zedelijke normen en begrippen door inprenting alleen, (gestichtsregels, moralisatie, straffen, enz.) niet worden verkregen. Voor innerlijke acceptatie is zelfoefening noodig, dit geldt des te meer voor het verwaarloosde en crimineele kind.

Deze stellingen wijzen op een individueel en sociaal paedagogische beteekenis van de zelfbestuursgedachte, die vooral steun vindt in de huidige psychologie van de overgangleeftijd. Terecht merkt prof. Gunning ergens op: iedereen vindt het heel natuurlijk, dat een kind, wil het leeren loopen, eerst zelf oefenen moet (zij het met indirecte hulp van zijn verzorger), maar met de zelfwerkzaamheid op zedelijk gebied lijkt het, of niemand er iets van weet of er iets van begrijpt.

Wanneer men aanneemt, dat het grootste gedeelte der gestichtskinderen, die wegens a-sociaal gedrag in opvoedingsgestichten werden geplaatst, opvoedbaar zijn, dan is het ook duidelijk dat dit opvoeden niet alleen hieruit bestaan kan: dat men ze onderwerpt aan gestichtsregels, moralisatie, vakopleiding en geloofsonderricht, hoe belangrijk die factoren, ieder op zich zelf, ook zijn mogen; maar dat hun ook de gelegenheid gegeven moet worden, om zich die zedelijke normen en begrippen praktisch eigen te maken, welke mede de grondslag moeten vormen voor een verdere levenshouding, die in harmonie moet zijn met de wetten die voor onze samenleving

gelden. Slechts van innerlijke acceptatie en medewerking is verbetering of gedragsaanpassing te verwachten. Het is juist de psychologie van de overgangleeftijd die ons leert, hoe in deze gewichtige ontwikkelingsperiode (puberteit en adolescentia) allerlei gevoelens en normen zich trachten te vormen, om tenslotte te kristalliseeren tot een grondvorm voor het verdere leven. Nu spelen bij het verwaarloosde en crimineele kind verschillende ongunstige invloeden als: beperkt geestelijke aanleg en zeer slechte milieuomstandigheden in het verleden dikwijls een groote rol en wel in deze zin, dat zij de overgangleeftijd, gezien als ontwikkelingsproces, praedisponeren kunnen tot een ontwikkeling, die uit sociaal oogpunt negatief d.i. a-sociaal gericht is. Maar iedere puber heeft naast het negatieve — hetzij in aanleg of verworven — toch ook nog altijd positieve momenten (hoe we die ook noemen of waaraan wij die dan ook toeschrijven willen), die de aanknopingspunten vormen voor opvoedkundige beïnvloeding. Het is nu van het grootste belang, dat die beïnvloeding zich niet beperke tot een beïnvloeding van buiten af, maar dat de opvoeder ook een contrawerking weet te bevorderen, d.w.z. spontane reacties weet uit te lokken, dus bij het kind een werking van binnen uit naar buiten krijgt, waardoor de opvoeder in de gelegenheid gesteld wordt, om het kind beter te observeren en om op te merken in hoeverre er iets van de opvoedende beïnvloeding of althans van karakterveranderingen te constateeren valt.

De groote verdienste van de zelfbestuurstoepassing is nu, dat ze dergelijke reacties in de hand werkt. Eensdeels wordt die werking ook bevorderd door de overgangleeftijd op zichzelf, die zich kenmerkt door een behoefte om zich te kunnen uiten en anderdeels door dat de zelfbestuurstoepassing, tal van acties en reacties uitlokt, temeer daar zij, door haar binding van de pupillen onderling tot een geheel, individuele en de gemeenschappelijke belangen omsluit.

Aan de eene kant vinden we dus, door de zelfbestuurstoepassing, een eigen uitingsmogelijkheid, die we als „eigen vormingsperiode” kunnen beschouwen en aan de andere kant een vermende invloed, niet alleen van individuele, maar ook van sociale beteekenis; daar de nauwe verbinding van persoonlijke en gemeenschappelijke belangen, hen leert, dat niet alles voor hun individuele wenschen kan wijken en dat zij niet alleen met de gemeenschapsbelangen rekening moeten houden, maar dat ook het richten naar

die gemeenschapsbelangen — in de vorm van wetten en voorschriften — ook voor hen persoonlijk buitengewoon nuttig en noodig zijn kan.

Een heel eenvoudig voorbeeld uit de praktijk is het volgende:

Toen mijn jongens een eigen tuintje mochten hebben, gingen zij zonder eenige onderling overleg, ieder op zijn eigen manier aan het werk. Ieder voor zich trachtte de beste werktuigen te bemachtigen en van behoorlijk terugbrengen en opbergen van het materiaal was natuurlijk geen sprake, als het personeel daar niet het oog op hield. Het zelfbestuur werd ook hier doorgevoerd en al spoedig maakten zij bepalingen voor het algemeen belang, die het gebruik en het opbergen van het tuinmateriaal regelden. Voor toezicht en nakoming der voorschriften, zorgden zij nu voortaan zelf. En er is geen denken aan, dat iemand die in zijn tuin aan het werk wil gaan, er nu nog genoeg mee zal nemen, als het materiaal door zijn voorganger niet behoorlijk op zijn plaats gebracht of verzorgd is.

Zoo dom zijn de jongens niet of ze begrijpen hier wel degelijk de inhoud van de zin, dat deze algemeene voorschriften, hun ook als *enkeling* ten goede komen en dit dus beter is, dan een ongeorganiseerde z.g. „vrije toestand”, waarin het meestal hier op neerkomt, dat de sterkste of degene die de grootste mond opzet het meeste in te brengen heeft. Zoo leeren zij aldoende actief medewerken en waardeeren, waar het anders lang niet zoo tot hen spreken zou. Want regelingen die de ambtenaar of het gesticht vaststelt en handhaaft, gehoorzamen zij passief, meestal zonder eenig dieper en innerlijk besef, terwijl de groep, als massa, zich zelden tegen de enkelingen verzetten zal, die allerlei mogelijke voorschriften overtreden, daar zij het de taak van de ambtenaar vindt om dit tegen de gaan. Daargelaten nog het nadeel, dat de grootste overtreders de meest bewonderde „lekkerels” zijn, wier invloed niet gering is.

Op dezelfde gedachte, n.l. dat, door nakoming van de voorschriften die dóór en vóór de gemeenschap gemaakt zijn, ook het persoonlijk belang het beste gediend wordt, berust bij ons Ie Tehuis Mij. Zandbergen, ook hun verdere zelfcontrole.

Zoo is er b.v. tijdens het naar bed gaan, geen constante controle van de kant van het personeel, wel z.g. loopende controle tusschendoor. Wanneer nu hun eigen leiders (dat zijn er totaal 3) de inrichtingsvoorschriften, betreffende de orde op zaal, het wasschen, kleeren opbergen enz., weten te handhaven, dan staan hier tegenover de voorrechten, dat zij vrij met elkaar mogen praten en een half uur wacht- en uitkleedtijd hebben en zij als ze eerder klaar zijn, mag wat mogen lezen of wat anders kunnen doen, tot de uitkleedtijd verstreken is. Kunnen de door henzelf gekozer lei-

ders, de algemeene voorschriften of den goeden geest in huis, niet handhaven door gebrek aan medewerking van hun makkers, dan worden de voorrechten opgeheven en personeeltoezicht vervangt het hunne.

Gedurende de ruim 1½-jarige toepassing van het zelfbestuur, gebeurde dit nog maar twee maal. Men moet de door mij — nu en dan — aangehaalde zeer eenvoudige voorbeelden, niet al te woordelijk, naar de zin opvatten, daar dit dan de indruk kan verwekken, dat de zelfbestuurstoepassing, waaraan ik een enkele maal voorbeelden ontleen, eigenlijk niet meer is, dan een spelletje van zelfregelingen (tuin, slaapzaal) waarmede men de kinderen bezig houdt.

Dit zou te betreuren zijn, omdat ik bij mijn inleiding uitgegaan ben van het standpunt, om niet in details van toepassingen te treden. Evenmin dus in de bespreking om de waarde daarvan, daar ik mij alleen bepalen zou tot de inleiding van de zelfbestuursgedachte en de motiveering van haar waarde voor de gestichtsofvoeding.

Wat nu de door mij aangehaalde voorbeelden aangaat, het zal u duidelijk zijn, dat ik niet zoozeer de waarde daarvan zoek in de regelingen (in de tuin, op slaapzaal enz.) zelf, maar wel in hunne totstandkoming en uitvoering en in het contact dat daardoor de kinderen met elkaar en hun opvoeders krijgen.

Als de jongens en meisjes van het Ie Tehuis van Zandbergen, om de 14 dagen hun vergadering voor nieuwe verkiezingen en besprekingen hebben dan zegt het aftredende leiders drietal — bij monde van no. I — zijn meening over de algemeene geest in huis, over de ondervonden medewerking, getroffen of veranderde regelingen, plannen enz. Bij de rondvraag worden de klachten, zoo zij er zijn, tegen het aftredende drietal geuit, welke door deze dan weerlegd kunnen worden.

Evenals bij de voorbeelden van de tuin en de slaapzaal, is ook hier *de manier waarop*, de vergadering, de verkiezing enz. geregeld is, *slechts een belangrijke bijzaak*.

Maar van *zeer groot belang* is het, dat de kinderen zich onbevangen kunnen uiten, dat zij leeren moeten, om zich goed en juist uit te drukken, om niet verkeerd begrepen te worden; dat zij de zedelijke normen, die ze hebben, of moeten verdedigen, of moeten loslaten voor betere. En van niet minder groot belang is het, dat de opvoeder — die op de achtergrond moet weten te blijven — in dat alles de kinderen observeeren kan. Niet alleen dat we daardoor menigmaal een gunstige

aanleiding hebben, voor een persoonlijk opbouwend gesprek met de kinderen, we leeren bovendien menigmaal; een kind van een totaal andere tot nog toe ons onbekende zijde kennen.

Niettegenstaande de bedoeling van mijn inleiding, dreig ik — door zoo verder te gaan — toch in de details van een toepassing te treden, ik meende echter, dit tot zoover niet te mogen nalaten, om misopvattingen van de aangehaalde voorbeelden te voorkomen.

Ik verzeker u dat als de pupillen de zelfbestuursgedachte eenmaal begrepen hebben, dat zij dan verbazend veel moeite doen om dit te behouden. Een ondervinding die de directrice van het R.O.G. te Zeist eveneens met haar meisjes heeft.

Of nu dergelijke regelingen, waarin de kinderen zelf zoo'n groot aandeel hebben en waarvan we aannemen, dat ze de daaraan ten grondslag liggende gedachte begrepen hebben, uit sociaal oogpunt van vormende en blijvende waarde zijn, zou ik — zij het dan ook niet met al te veel nadruk — toch zonder voorbehoud willen bevestigen. En in alle geval is het een feit, dat meerdere pupillen tot actieve medewerking geprikkeld worden, iets wat vooral gestichtopvoeders wel niet zullen onderschatten. Want de ambtenaar, die rekenen kan op de actieve medewerking van eenige zijner pupillen, beheerscht daardoor voor een groot deel de geest onder zijn jongens en iedere nieuweling die later bij de groep komt, wordt dan niet alleen door de ambtenaar, maar in zekeren zin, mede door zijn makkers opgevoed. Tal van kleine dingen knappen ze zelf op — o.a. het verzorgen van het wasch- en sportmateriaal, huishoudelijke werkjes e.d. — en de groepsopvoeder kan zich intenser aan belangrijker werk wijden.

De zelfbestuurstoepassing komt — zooals ik reeds eerder opmerkte — eveneens aan de natuurlijke uitingsdrang van de kinderen tegemoet. Deze drang is zoo uiterst belangrijk, omdat zij een afreageeren is van geestelijke hoogtespanningen, die de overgangseleeftijd als ontwikkelingsstadium typeeren en daarnaast, omdat zij een vorm is van experimenteren met allerlei gevoelens om tot een grondvorm voor het verdere leven te komen.

De waarde van de zelfbestuurstoepassing is nu, dat zij, niettegenstaande zij de elementen van de groep, tot een zeker geheel verbindt, deze binding door de pupillen zelf niet als een opgelegde dwang gevoeld wordt. Daar alles wat op het zelfbestuur betrekking heeft, hun belangen raakt en zich onder hen afspeelt, waardoor ze minder emo-

tioneel gekleurd tegenover hun opvoeder komen te staan en dit is van zeer groot belang. De beteekenis hiervan wordt nog duidelijker, als we even realiseeren, hoe zelfs de puber in de vrije maatschappij, door die „emotioneele gekleurdheid" van zijn gevoelens, het ouderlijk gezag zoo als dwang kan aanvoelen, dat hij er zich openlijk of heimelijk tegen gaat verzetten. Zoodat de ouders dikwijls het gevoel hebben, machteloos tegenover hun kind te staan, juist in een periode dat het kind hen zoo noodig heeft.

Door de zelfbestuurstoepassing, die ik dus uitsluitend als een opvoedingsrichting beschouw (niet als stelsel of systeem) kan de opvoeder als hij zijn groep beheerscht en het vertrouwen heeft, voorschriften, maatregelen en op- of aanmerkingen, die anders uitsluitend door hem bepaald of gemaakt moeten worden en daardoor een zeker *dwangkarakter* krijgen, thans, door zijn suggestieve invloed, door de groep zelf doen vaststellen. Ook hierin zitten weer groote opvoedingsmogelijkheden, terwijl de kansen op emotioneele gekleurdheid tegenover de persoon van de opvoeder — waarvoor in een gesticht nog meer aanleiding bestaat dan in de vrije maatschappij — veel geringer worden, daar — als het ware — de wetgevende en uitvoerende macht — althans schijnbaar — in de handen van de pupillen is gelegd. Hoe meer zij de zelfbestuurstoepassing gaan waardeeren, hoe grooter de suggestieve invloed is, die de leider (personeel) van achter de schermen kan doen gelden. Een voorbeeld uit mijn praktijkervaringen en hetwelk betrekking heeft op het zoo juist besprokene, is het volgende:

Toen ik eens een jongen onder handen nam, omdat hij in de kerk nog al hinderlijk geweest was en hem verbood, dien middag uit te gaan, vonden zijn kameraden hem nog al te beklagen en waren van meening, dat ik den jongen daarvoor wel wat te hard had aangepakt.

Een half jaar later had het zelfbestuur volkomen hetzelfde feit te berechten en tot mijn verbazing kwamen ze mij mededeelen, dat de overtreder gestraft was met inhouding van twee weken zakgeld, terwijl hij bovendien twee vrije middagen aardappelen moest schillen en twee Zondagen onder geleiding van een juffrouw ter kerke moest. Men baseerde deze strenge uitspraak hierop, dat iedereen wel wist, dat je je in een kerk „koest" moest houden en dat de overtreder bovendien had moeten bedenken, dat men hem er niet alleen voor aanzag, maar ook zijn makkers.

Een dergelijke uitspraak wijst op een veranderde beoordeelingsnorm.

Wanneer de ambtenaar de gave heeft zulke regelingen vast te doen stellen, dat *iedere jongen van de groep, kans heeft om, op zijn*

beurt tot een van de leiders gekozen te worden, dan is het frappeerend om op te merken, hoe groot de wil ten goede is en hoe zij zich kunnen en willen inspannen. Vooral de „gekozen leiders” hebben behoefte aan steun en tenopzichte van hen geldt, voor de opvoeder, als voornaamste eisch, dat hij nooit vergeten mag, dat ook die „gekozen leiders” slechts pubers zijn en dat hij vanuit dat gezichtspunt, hun handelingen moet beoordeelen en hun inspanning moet weten te waardeeren. Dit voor de oogen houdende, zal hij al heel gauw opmerken, wat een groot aantal vruchtbare aanknoopingspunten zich voordoen, want de „gekozen leiders” komen gauw genoeg met hun bezwaren, of om raad of om voorlichting bij hem. Het zwaarste en voornaamste deel bij de toepassing van de zelfbestuursgedachte, komt in werkelijkheid op de opvoeder neer, die de centrale bron van levenskracht moet kunnen zijn, die hier weet te steunen en daar weer weet te remmen.

De zelfbestuurstoepassing komt de persoonlijke uitingsdrang van het kind — in de overgangleeftijd — in zooverre ook nog gunstig tegemoet, doordat zij hem de kans geeft zich meer in positieve richting te uiten en zijn zelfrespect en verantwoordelijkheidsgevoel op een gezonde basis te versterken of te ontwikkelen. Kinderen wier krachten anders hun hoofdverdienste zouden zoeken in het verzinnen en het debiteeren van bedenkelijke moppen, om „getapt” te zijn onder hun makkers of andere, die al hun energie aan eenzijdige fanatieke sportbeoefening verspelen, vinden dikwijls in de zelfbestuurstoepassing, een geestelijk vormingsgebied.

Alhoewel de zelfbestuurstoepassing nooit een continue opvoedingslijn van constante waarde is en zij integendeel — overeenkomstig de aard van de overgangleeftijd — aantal van schommelingen — ups and downs — onderhevig is, blijft zij daarom een moreel en zedelijk trainingsgebied, omdat het de jongens en meisjes hogere levenswaarden leert kennen en waardeeren. Zij bemerken tot hun verwondering, hoe ontzaggelijk moeilijk het is om „leider” te zijn en leeren aan de andere kant, wat een voldoening het geeft, door inspanning iets te bereiken, al is dat bereikte dan ook altijd geen winst in materiele zin. Ze leeren tevens milder oordeelen en nadenken vóór onbelangrijke beslissingen.

Bovendien leeren de „gekozen leiders” al heel gauw, dat „leiden” nog heel wat anders was dan commandeeren. Als b.v. de kas-

ten niet in orde waren en ze bulderden en scholden te erg, dan was het de gulden praktijk van het leven, die hun leerde, hoe weinig ze daar hun doel mee bereikten, terwijl een woordje apart of een vriendelijk beroep op hun makkers hun heel wat meer medewerking bezorgde.

In deze gewichtige levensperiode — n.l. de overgangleeftijd — worden door het *geëxperimenteer met zelfbestuursprovingen*, tal van onderwerpen onder hun aandacht gebracht, waar anders een geestelijke leegte blijft en bovendien gaat langzamerhand in de algemeene geest, de invloed van de opvoeder overheerschen.

De overeenkomst van de zelfbestuurstoepassing met de vrije jeugdbeweging (stelling 4), ligt hierin, dat zij beiden een *vormingsgebied* zijn, waarin de jeugd zich eigen baas voelt. Als het psychologisch juist gezien is, dat de krachten die tot de jeugdbeweging aanleiding geven, voor de verdere ontwikkeling van die jeugd, noodzakelijk zich moeten uiten, om tot betere vorming van de persoonlijkheid te komen, dan geven wij ook de gestichtsjeugd door de zelfbestuurstoepassing, een overeenkomstig uitingsgebied, dat uit psychologisch oogpunt van zeer groote waarde is. Dat deze conclusie niet louter theoretisch is, wordt reeds voldoende bewezen door de ervaringen van George en Homer Lane, hoe critisch we verder ook tegenover hun manier en opvatting van de zelfbestuursgedachte staan mogen.

Dat de meisjes van het R.O.G. te Zeist niettegenstaande aanvankelijk, de eene poging na de andere mislukte, toch bleven volhouden en tenslotte tot een zeer bescheiden zelfbestuuropzet kwamen, is op zichzelf al een bewijs, dat zelfs de meest bescheiden zelfbestuurstoepassing, aan een zekere geestelijke behoefte voldoet.

Het kunstmatig karakter van de zelfbestuursopzet zal des te geringer zijn, naarmate aan de gestichtsovoeder hogere eischen kunnen worden gesteld.

Tenslotte rest nu nog de vraag, is zelfbestuurstoepassing in alle gestichten mogelijk? Hierop wordt het antwoord eigenlijk in stelling 5 gegeven. Deze stelling luidt:

De aard van het gesticht bepaalt de vorm van de zelfbestuurstoepassing d.w.z. de zelfbestuurstoepassing is gebonden aan het soort kinderen (of ze psychisch valide of invalide zijn) welke het gesticht opneemt en aan de in ieder gesticht heerschende opvattingen en beginselen. De kwalitatieve waarde van de toepassing is hiervan afhankelijk.

Toepassing zonder eenige selectie, geeft kans op groote moeilijkheden, daar de psychopathische elementen door hun onberekenbaarheid herhaaldelijk botsingen zullen veroorzaken. Voor de meer debiele kunnen de doorsnêe eischen, die voor de anderen als normaal gelden, te zwaar zijn en dit leidt dan weer tot allerlei conflicten, daar de anderen — de niet debielen — geneigd zullen zijn, hen van onwil of contrarieren te beschuldigen, dat zij geen rekening houden met de beperkte of minder gunstige aanleg van hun z.g. „onwillige” of altijd in de „contra-mine zijnde” makkers. Door selectie naar zekere leeftijdsgroepen en verder naar aanleg en karakterbeeld, krijgen we essentieel verschillende groepen, *die ieder hún eigen mogelijkheid hebben van zelfbestuurtoepassing, a a n g e p a s t a a n h ú n a a n l e g e n v e r m o g e n*. Zoo spreekt b.v. Langermann, in zijn boekje der Erziehungsstaat, over een welgeslaagde zelfbestuursproef met 40 zwakzinnige kinderen. Het ligt verder niet op mijn weg, om te beoordeelen in hoeverre de verantwoordelijkheidspaedagogie — waarop ook de zelfbestuurtoepassing is gebaseerd — van waarde is voor de gestichtopvoeding van psychisch invalide kinderen. Volgens prof. Dr. Ph. Kohnstamm is die waarde echter zoo groot gebleken, dat zij de verpleging van psychisch invaliden in totaal andere banen bracht.

(Opvoedende therapie die een vorm van arbeid en verantwoordelijkheidsstelling omvat.)

Ook in minder geselecteerde gestichtsgroepen heeft de zelfbestuursgedachte haar waarde, door goede resultaten, bewezen; dit blijkt uit de ervaringen van het R.O.G. voor meisjes te Zeist en dat voor jongens te Amersfoort. Deze ervaringen in ons eigen land opgedaan, hoe bescheiden ze ook zijn mogen, pleiten m.i. nog meer voor de waarde van de zelfbestuursgedachte, dan de zooveel mooiere Amerikaansche ervaringen van George, die tenslotte al een zeer scherpe selectie doorvoerde, daar hij geen jongen of meisje tot zijn *Republic* toelaat, dan na overleg van een bewijs van geestelijke en lichamelijke volwaardigheid.

Dat verder de zelfbestuurtoepassing ook gebonden is aan de in het gesticht gehuldigde opvattingen en beginselen, behoeft hier verder geen betoog.

Tenslotte moet ik nog even opmerken, dat ik opzettelijk in deze inleiding de bespreking over de mogelijkheid van eigen rechtspraak vermeden heb. Een bezwaar dat men wel eens ten onrechte tegen de zelfbestuursgedachte

heeft, zou ik willen aanvoeren tegen „eigen rechtspraak” door kinderen, n.l. dat het in strijd is met hun geestelijke groei. *In de zelfbestuursgedachte, zie ik een nuttige en toepasbare vorm van „een grotere mate van verantwoordelijkheidspaedagogiek”*, terwijl voor rechtspreken, psychologisch inzicht noodzakelijk is. Een dergelijk inzicht tracht het kind in de overgangseleeftijd te verwerven, van bezit is echter geen sprake, waarom ik dan ook de rechtspraakbevoegdheid door kinderen meen te moeten verwerpen, al sluit ik een zekere medezeggenschap niet uit.

Gedachtenwisseling.

Gesproken wordt nu over de bezwaren, verbonden aan „zelfbestuur”, zooals zich dat in zijn oorspronkelijken vorm aanbood. Het vond ongetwijfeld toepassing, maar moest worden losgelaten, omdat het onmogelijk was door te voeren en vol te houden, wanneer o.m. uit andere gestichten verpleegden overkwamen en onwillekeurig eigenaardige verhoudingen ontstonden, welke ontsteking veroorzaakten; er kwam soms een gevoel van degradatie.

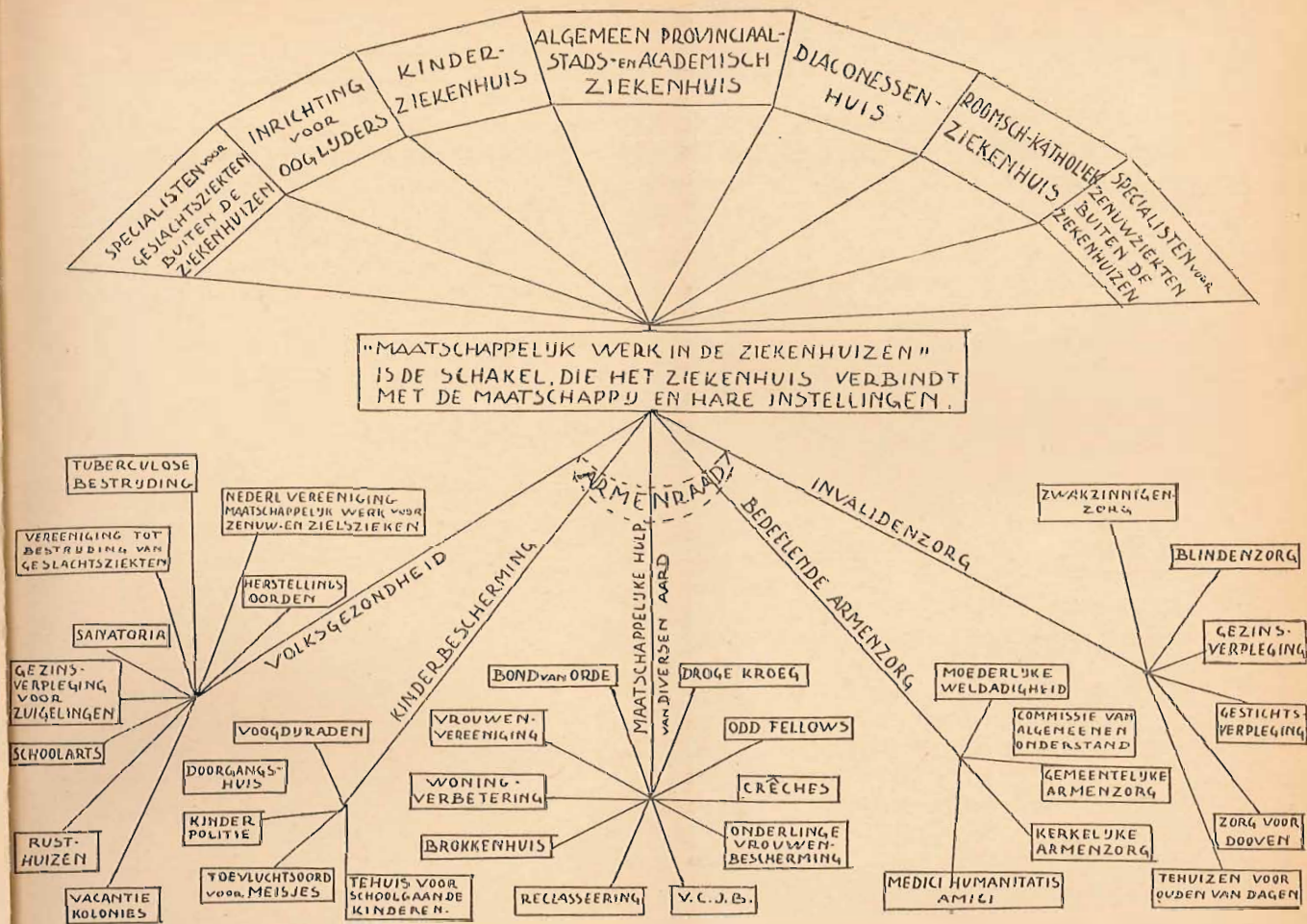
De bedoeling van zelfbestuur is goed, het wil het verantwoordelijkheidsgevoel ontwikkelen en verstevigen maar een kind zit in zijn i k - h e i d, leeft i n h e t o o g e n b l i k k e l i j k e, 't verwijlt dus in het heden en denkt niet aan de toekomst en juist, dat zoeken naar het beste in het leven, karaktertrek vooral van het crimineele kind, moet worden weggerukt, bestreden.

Zelfbestuur houdt gezagsoverdracht in zich, een gevaar, want een kind loopt kans minder in de gunst te komen van zijn medekornuiten en mocht hij (zij) onder bepaalde omstandigheden meedoen, dat gaat alle overwicht weg. Betoogd wordt, dat een leider, dienaar moet worden, al zal hij gedurig niet kunnen ontkomen aan het verdeel en heersch. Opvoeding moet tot verantwoordelijkheid brengen, waarbij in 't oog dient gevat, dat de jeugd niet wil leiden, maar door vaste hand wenscht geleid te worden.

Een ander spreker vestigt de aandacht op de padvindere, waar pracht resultaten zijn bereikt, zonder zelfbestuur; hij maant voorts tot voorzichtigheid, omdat de gestichtsjugd straks in loondienst gaat en zich dan aan geheel andere regels heeft aan te passen.

Hiertegen wordt opgemerkt, dat zelfbestuur en zelfregeering niet gevoeld moet zijn, als gezagsoverdracht, maar dat het experi-

DE ORGANISATIE VAN HET MAATSCHAPPELIJK WERK IN DE ZIEKENHUIZEN TE GRONINGEN.

ment bedoelt: mee-verantwoordelijk zijn, mee-dienen en zoo toegepast, dan leert de ervaring, dat de geest beter, de verhouding inniger wordt, zoodat de behoefte groeit de gemeenschap, waarin men leeft, te dienen. Dat zulk welslagen verband houdt met de leiding, met de persoonlijkheid van den opvoeder, heeft geen betoog.

Mee-mogen-helpen, mee-mogen-werken, dus mede-verantwoordelijk zijn, kweekt zelf-respect. Zelfbestuur is wellicht een slecht gekozen woord, het zou moeten heeten: opvoeden tot medeverantwoordelijkheid.

Abonné's kunnen zich depositiekosten besparen door het abonnementsgeld voor 1930 (f 6.—) op mijn postrekening 19599 over te schrijven.

Zeist: J. PLOEGSMA.

MAATSCHAPPELIJK WERK IN DE ZIEKENHUIZEN TE GRONINGEN.

In het jaarverslag van de Ver. „Maatschappelijk Werk in de Ziekenhuizen te Groningen” komt het hierbij afgedrukte schema voor. Het is misschien niet onaardig dit in het Tijdschrift voor Armenzorg, Maatsch. Hulp en Kinderbescherming over te nemen en de bedoeling ervan te verklaren, om daardoor te laten zien, hoe deze vereeniging zich langzamerhand een plaats veroverd heeft in het geheel van het Maatschappelijk Hulpbetoon te Groningen.

In het midden van het schema dan staat de vereeniging, die zich de schakel noemt, welke het Ziekenhuis verbindt met de maatschappij en hare instellingen. Zij heeft haar bureau in het Alg. Prov. Stads- en Acad. Ziekenhuis en krijgt in hoofdzaak van daar de personen, die hare hulp behoeven. Verder komen zij tot haar uit het Diaconessen-

vooral waar èn opleiding èn salariering nog zooveel te wenschen overlaten, gezwegen nog van de politieke overwegingen, die in de republiek een haast nog grootere rol spelen dan vroeger.

Veel objectiever dan Lampel's boek is „Les enfants de Cain” van Roubaud.

Ook behandelt hij de stof systematischer, overzichtelijker.

Misschien ook, dat de lichtere, Fransche geest hem hielp om het onderwerp, ik zou haast zeggen, eleganter te behandelen dan zijn geestelijk meer logge Duitsche collega.

Wel spreekt ook uit zijn boek een zeer groot mededoogen met de ongelukkige slachtoffertjes van een systeem, waaraan de ontwikkeling op dit gebied in andere landen gedurende de laatste 25 jaar zonder een spoor na te laten voorbij is gegaan.

Uit Roubaud's boek blijkt ten duidelijkste, dat Frankrijk op het gebied der opvoedingsgestichten nog wel zeer achterlijk is. (Trouwens zooals blijkt voor ieder die het zien wil, op het geheele gebied der strafrechtswoltrekking).

Hij bezocht de voornaamste inrichtingen, zoowel voor jongens als voor meisjes en vond overal hetzelfde troosteloze beeld. Volkomen onvoldoende gebouwen, meest oude gevangenissen of kloosters, beambten (alweer de enkele goeden uitgezonderd), die totaal niet voor hun taak waren berekend en dit door ruwheid en hardheid trachten te vergoeden.

Een grenzenloze verwaarloozing op zedelijk gebied, goeddeels een gevolg van het ontbreken van voldoende toezicht en de zeer onvoldoende inrichting van de gebouwen.

Middeleeuwsche toestanden op 't gebied van de straffen. Cachotten onder de aarde, zonder licht. Lichamelijke tuchtiging, ofschoon officieel streng gereguleerd, in de practijk voortdurend toegelaten.

Een sterke vermenging van misdadige elementen met diegenen, die wegens slechte huiselijke toestanden in de gestichten zijn geplaatst.

Een vrijwel totaal ontbreken van eenig psychologisch inzicht of psychische behandeling, zelfs van een poging daartoe, al blijkt de behoefte eraan bij verschillende directeuren door te dringen.

Het beeld dat Roubaud ons schildert is wel zeer treurig en werkt door zijn grooten eenvoud en helderheid veel sterker, dan dat van Lampel.

Zonder twijfel zijn de toestanden in Frankrijk nog veel primitiever dan in Duitschland.

Beide auteurs hebben ongetwijfeld een zeer goed werk verricht door deze misstanden te publiceeren, al zal, zooals ik reeds hierboven opmerkte, verbetering eerst zeer langzaam en geleidelijk kunnen doordringen.

Het stemt tot groote dankbaarheid, als we zien hoever we in dit opzicht in ons land reeds gevorderd zijn. Toestanden als daar ginds bestaan, behooren voor ons grootendeels reeds tot een grijs verleden.

Laten we er echter niet blind voor zijn, dat ook hier het ideaal nog verre van bereikt is. Dat er in vele richtingen nog veel te verbeteren valt. De individueele behandeling gaat, vooral in de grootere gestichten, nog te veel in de massa onder. Hoezeer directeuren en personeel zich meer en meer op de hoogte van hun vak trachten te stellen, is het bezit van een vol-medicus-psycholoog een gebiedende eisch, vooral waar juist de directeuren te veel met werk van administratieven aard zijn overstelpt.

Het euvel der slaapzalen, waarop juist in beide besproken boeken zoo'n scherp licht wordt geworpen, bestaat hier nog in vele gestichten; terwijl ik meen te moeten betwijfelen, of de nadeelen, daarvan in andere landen in zoo sterke mate ondervonden, in ons land en voor onze jeugd niet zouden gelden. Hier mogen geen bezwaren van finantieelen aard gewicht in de schaal leggen, en nog minder het argument, tegenover mij eens door een gestichtsdirecteur geuit, „dat de jongens thuis ook geen eigen vertrekje gewend waren”. Ook de paedagogische waarde van een „eigen” home is heel groot.

Dat speciaal voor meisjes ook in Roubaud's boek het vormen van zeer kleine verplegingscentra, a. h. w. groote gezinnen, bepleit wordt, kan met volle instemming geconstateerd worden.

Alles tezamen genomen zijn dus beide boeken ten volle waard om (met de noodige critiek) gelezen en bestudeerd te worden.

Keulen.

Dr. H. C. VALKEMA BLOUW.

Zelfbestuurtoepassing als Gestichtspaedagogiek.

De houding van het grootste deel onzer gestichtsofvoeders ten opzichte van de zelfbestuurgedachte, is afwijzend. Dit is daarom des te meer te betreuren, daar de bescheiden pogingen, welke in ons land gedaan zijn - o.a. door het R. O. G. te Amersfoort, het R. O. G. voor meisjes te Zeist, de (vroegere) Landbouwstichting, het Haagsche Observatiehuis voor jongens en het 1e Tehuis der Mij. Zandbergen te Amersfoort - ook voor onze gestichtsjugd, de levensvatbaarheid en haar waarde bewezen hebben.

De te scherpe formuleering (die te letterlijk opgevat wordt) van het woord „zelfbestuur”, is reeds dikwijls de

maandbl. voor berechtning en reclassering
v. volwassenen en kinderen (1929)

oorzaak van een zeker vooroordeel, terwijl deze opvoedingsrichting te weinig objectief geanalyseerd wordt.

Bij de opvoeding van het gestichtskind heeft de gestichtsofvoeder als oriëntatiegebieden, aan den eenen kant, de studie en de verschijnselen van de normale, in het vrije milieu levende, jeugd en aan den anderen kant, de studie en de verschijnselen van de bijzondere gevallen, die - door welke oorzaak dan ook - zich dikwijls op het grensgebied van psychiater en opvoeder bevinden, doch in de gestichten zijn ondergebracht.

De vrije jeugdvorming - als oriëntatiegebied eenerzijds - leert ons, (en dit komt nog duidelijker uit bij de duitse „jeugdbeweging“) dat de jeugd behoefte heeft aan een eigen sfeer, d. w. z. aan een voor hen passend levensniveau, dat we zouden kunnen symboliseeren als het „rijk van den overgangleeftijd“ (puber en adolescent). En die behoefte is zoo groot en voor hun vorming zoo noodzakelijk gebleken, dat zij de opvoeders eenvoudig gedwongen heeft zich daarnaar te richten. (b. v. de A. J. C., het Clubwerk, de M. Z. C., de N. C. S. V., de V. C. J. B. enz.) De psychologie van den overgangleeftijd is nog niet verder dan een aarzelande schrede, doch erkent reeds den eisch en de noodzaak van een dergelijke tusschenphase.

De studie van het verwaarloosde en misdadige kind en alle andere bijzondere gevallen - als oriëntatiegebied anderzijds - leert ons behalve hun gedrag enz. dat deze kinderen meestal de uitingsmogelijkheid in positieven zin en aangepast aan hun ontwikkeling, steeds gemist hebben, wat van groote en negatieve beteekenis was op hun verdere wording. Hun ontwikkeling werd verder verwrongen door invloeden als: schadelijk milieu, een in aanleg zwakke lichamelijke of geestelijke constitutie, slechte finantieele en economische verhoudingen enz. Hiervan zijn de gevolgen: verzwakte zedelijke normen, die tot anti-sociale daden leiden of andere conflicten.

Het gesticht is bedoeld als „tusschen milieu“ d. w. z. als milieu van aanpassing om de ontspoorde zoo mogelijk terug te brengen naar het normale milieu: de samenleving. Wanneer men bij de gestichtsofvoeding vergeet, dat ook hier het kind naar een eigen geestelijke uitingsmogelijkheid streeft en dat die strooming een noodzakelijk ontwikkelingsverschijnsel is, dan krijgen we een negatieve bezinking, zich uitend in een slechten groepsgeest en tal van onaangenaamheden.

Sportclubs, kampeertochten en gesprekken, geven die innerlijke spanning niet de gewenschte compensatie, daar zij de innerlijke, in wording zijnde, persoonlijkheid niet trainen en zij juist daaraan behoefte hebben.

Sport immers, beteekent lichamelijke vorming en ont-

spanning en het spuien van overtollige levensenergie, kampeeren, moreel gepreek, tucht enz. zijn hulpmiddelen, van bovenaf, ter vaststelling van noodige en sociale en zedelijke normen.

Maar behalve dat, heeft het kind een eigen vormingskans noodig, hetgeen ook duidelijk in de jeugdbeweging uitkomt hij wil zelf eens „wagen“, hoe ver hij innerlijk is en geeft daardoor den opvoeder de kostelijke observatiegelegenheid, om nu eens werkelijk waar te nemen (want hoe dikwijls worden we niet door een uiterlijk „aangepaste“ houding misleid?) hoe het met het totaal-beeld van zijn pupil staat.

Die verantwoordelijkheidspaedagogiek vindt een pracht mogelijkheid van toepassing in de zelfbestuursgedachte, daar deze de „actieve belangstelling“ wakker roept en tot medewerking prikkelt, terwijl er van de moeilijkheden een opbouwende kracht uitgaat en de kinderen meer belangstelling in elkaar krijgen. Is de groepsgeest eenmaal door eigen kracht in goede banen gekomen, dan is hij een machtige opvoedingsfactor op zichzelf, waar de opvoedere en grooten steun aan heeft in zijn moeilijke taak.

De moeilijkheid is, om tot een zekeren zelfbestuuropzet te geraken, daar het begin niet gemakkelijk is en alles haast schaadt. Ieder gesticht, iedere groep heeft zijn eigen eischen en bijzonderen ontwikkelingsgang, die echter slechts langzaam en door veel mislukkingen heen, gevonden wordt.

Nu staan onze gestichten voor het probleem, dat zij geen groepsselectie kunnen doorvoeren en door de zeer uiteenloopende en dikwijls geestelijk minderwaardige elementen, niet tot den primitiefsten zelfbestuursopbouw kunnen geraken. Hiertegenover staat echter het feit, dat zelfbestuurtoepassing, zelfs op een zeer laag niveau, met succes plaats had en dat m. i. de kracht van de zelfbestuursgedachte niet in de ideaalbereiking zit, doch in de poging. Hoe paradoxaal het ook klinken moge, in de mislukking zit het succes en in het ideaal de mislukking; dit is aan de hand van ervaringsmateriaal duidelijk na te gaan, doch valt buiten het kader van dit stukje.

Ernstige betrachtning opent tal van perspectieven; het is opvallend hoe de toepassing van zelfbestuur de kinderen geestelijk bezighoudt (dus innerlijke spanning afvoert) en het den opvoeder tal van aanknooppingspunten geeft, waardoor hij zijn beïnvloedend werk meer dan ooit doen kan.

Even merkwaardig als verrassend is het feit, dat de jongens en meisjes bij de zelfbestuurtoepassing, met hun bezwaren vrijwillig bij den opvoeder aankomen, en daar hun quaesties meestal onderlinge of zelfbestuursmoeilijkheden be-

treffen, staan de jongens en meisjes meer objectief en open tegenover den tot helpen bereid zijnden opvoeder. Tijdens de toepassing blijkt dan hoe foutief het is om te meenen, dat de opvoeder uitgeschakeld wordt, integendeel, zijn geheele persoon wordt door de pupillen vrijwillig en totaal ingeschakeld en hij is — maar dat moet hij zichzelf steeds voorhouden — „achter de schermen” de spil, waaromheen alles draait.

De plaats van den opvoeder verandert niet, zijn taak wordt intenser; het verschil met vroeger is, dat hij vrijwillig en graag geaccepteerd wordt en dat de meisjes en jongens nu een innerlijk trainingveld vinden, dat vroeger niet bestond, althans niet algemeen openlijk erkend en toegepast werd. Ook in het gesticht, het „onvrije milieu” wordt dan de kans voor een „vrijen jeugdvorm” gegeven.

Deze opvoedingsrichting is van te groot belang om niet onze aandacht te verdienen en heeft te belangrijke en waardevolle opvoedingskanten om ongemotiveerd verworpen te worden. Of is het de vrees, dat wij door vooropstelling en erkenning van de waarde van een doorgevoerde verantwoordelijkheidspaedagogiek, met het oog op de verouderde organisatie van vele onzer gestichten, in een wat lastig parket geraken? Dan rijst de simpele vraag tot het heil van onze pupillen: moeten ook onze gestichten niet gelijken tred zien te houden en zich aanpassen bij de baanbrekende paedagogische en psychologische inzichten, of moeten onze inzichten, n. l. van de gestichtsupvoerders, zich blijven richten naar den bestaanden opzet der gestichten?

Alle baanbrekende stroomingen brengen nog geen verbetering, maar waar niets gewaagd wordt, zal ook weinig gewonnen worden.

Zandbergen-Amersfoort.

D. Q. R. MULOCK-HOUWER

Rijksopvoedingswezen.

(Enkele punten ter overweging in geval van reorganisatie.)

Bij de behandeling van de vraag betreffende de mogelijkheid van opheffing van één der nog bestaande Rijksopvoedingsgestichten, bleek dat dan ook reorganisatie van de overblijvende gestichten noodig zal zijn. Het is dan nu misschien het juiste oogenblik op enkele dingen te wijzen welke m. i. wel overweging behoeven.

Ik moge dan eerst de aandacht vestigen op de bestaande vakken in de gestichten en daarbij uitgaan van de inleiding van Dr. J. v. d. Spek op het Congres „Opvoeding van de jeugd boven den leerplichtigen leeftijd”, 's Gravenhage 1919. In „Beroepskeuze en dwangopvoeding” wijst inleider er op,

dat in de gestichten bijzonder goede gelegenheid bestaat om te komen tot een nauwkeurig psychogram, ook gericht op de beroepskeuze. Heel anders acht hij het gesteld met de vakken. Er worden onderwezen de traditioneele vakken: timmeren, smeden, schilderen, kleermaken, zetten, drukken, binden, schoenmaken, metselen, land-, tuin- en weidebouw.

Van deze vakken acht Dr. v. d. Spek voor de achterlijken alleen geschikt: schoenmaken, land-, tuin- en weidebouw. Hij meent dat van een indeeling der beroepen, rekening houdend met de psyche der verpleegden geen sprake is. Om hiertoe te geraken zullen groepspsychogrammen moeten worden gemaakt, in dien zin, dat daarin wordt aangegeven voor welk vak een bepaalde groep verpleegden geschikt is, wat zou zijn na te gaan aan de hand van een beroepscataloog. De uitkomst van dit onderzoek zou dan moeten bepalen, welke vakken aan de gestichten behoorden te worden onderwezen. Dr. v. d. S. vraagt zich af, of de onpsychologische instelling der vakken niet mede een der oorzaken is dat zoovele ontslagen opvoedelingen het geleerde vak den rug toekeeren en heel vaak terugvallen tot de breede groepen der gelegenheidsarbeiders.

Misschien was wat Dr. v. d. Spek in 1919 vroeg, toen nog wat moeilijk uitvoerbaar. 't Lijkt me echter toe dat thans, nu we over zooveel meer gegevens beschikken inzake de kennis der beroepen, een poging tot oplossing van het vraagstuk der beroepen aan de opvoedingsgestichten zou kunnen worden gedaan. Niet alleen is rijker litteratuur daarover verschenen, doch mede door het op aanschouwelijke wijze samenvatten van persoons- en beroepsanalyses, als b.v. is geschied in de persoons- en beroepssilhouetten van Dr. Jac. van Ginneken (zie „Zielevlekken” in Studiën 1922, 2e halfjaar) moet het mogelijk zijn uit de bestaande psychogrammen en de voor de samenstelling daarvan gebruikte aantekeningen ook ten opzichte van de beroepsgeschiktheid te komen tot persoons-silhouetten, welke met de beroepscataloog dienen te worden vergeleken. Dat hierbij voorgeschiedenis en milieu van afkomst niet mogen worden vergeten, spreekt vanzelf.

Wanneer de uitslag van het onderzoek mocht uitwijzen dat inderdaad grond bestaat voor de vrees van Dr. v. d. Spek, dat velen uit de opvoedingsgestichten zullen blijken te behoreen tot die groep van arbeiders door Rorkowski als de laagste geteekend (sjouwers, landarbeiders en gewone fabrieksarbeiders) dan zou hieruit de consequentie dienen te worden getrokken dat een ten deele andere beroepsopleiding in de gestichten noodig zou zijn, waarin die laagste beroepen nog weer zouden moeten worden gespecialiseerd. Immers we mogen